

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

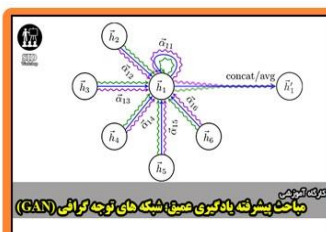

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

راهبردهایی برای آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی

افشین عادل^۱

دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران

چکیده

تحقیق حاضر با هدف تدوین راهبردهای توسعه کیفی آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی کشور به بررسی نقاط قوت و ضعف و جستجوی اسنادی و میدانی این زمینه در آستانه برنامه ششم توسعه پرداخته است، نتایج نشان می دهد راهبردهایی چون جامع نگری در سیاست گذاری آموزشی، تناسب ترکیب جنسیتی در گرایش های تحصیلی، تشکیل کمیته های راهبردی ناظر بر پایش مستمر بازار کار، نهادینه کردن فرهنگ مهارت گرایی و کارآفرینی در دانشجویان، تقویت محتوای آموزشی با مهارت ها و مفاهیم علوم انسانی، متناسب سازی علوم جدید با نیاز جوامع محلی کشاورزی و توسعه منطقه ای رشته های آموزشی بر اساس آمایش سرزمین به همراه تعامل آموزش بین الملل می توانند در بهبود کیفی آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی ایران موثر باشد.

کلمات کلیدی: کشاورزی و منابع طبیعی، برنامه توسعه، آموزش عالی، ایران

مقدمه

هدف ایجاد رشته های کشاورزی و منابع طبیعی تربیت کارشناسانی است که علاوه بر داشتن معلومات علمی و فنی کشاورزی عمومی، علوم پایه و دانش تخصصی بتوانند به عنوان مدرس در دبیرستان های کشاورزی، کارشناس اجرایی تحقیقات در مراکز پژوهشی کشاورزی و مدیر و مجری امور مربوطه در موسسات دولتی و خصوصی بخش کشاورزی منشا خدمت و کارآفرینی تولید و توسعه این بخش باشند. بنابراین از وظایف اصلی دولت و برنامه ریزان نظام آموزش عالی کشور توسعه آموزش عالی کشاورزی از بعد کمی و کیفی است. دستیابی به توسعه همه جانبه و پایدار کشاورزی، در گرو توسعه نیروی انسانی آموزش دیده آموزش عالی کشاورزی می باشد(9). بطوری که بهره برداران بخش کشاورزی ایران از سطح سواد پایین تری از متوسط جهانی برخوردارند و در سال 1382 فقط 0/8 درصد بهره برداران دارای تحصیلات دانشگاهی مرتبط بوده اند(2) بنابراین تحولات گسترده و بنیادی جهان موجب رسالت های آموزش عالی در توسعه منابع انسانی، تربیت دانش آموختگان با کیفیت و مهارت های جدید برای ورود موفق به دنیای کار داخلی و بین المللی، پژوهش و گسترش مرزهای دانش در تعامل با توسعه فناوری و فرهنگ گردیده است(5). با این حال بسیاری از صاحب نظران علت بیکاری تحصیلکردگان کشاورزی را فقدان مهارت مورد نیاز بازار کار ذکر می کنند و راه حل کاهش بیکاری را توجه به آموزش بهتر و بیشتر (4) و ارتباط موثر بین بخش های آموزشی با کشاورزان می دانند(9). تحقیقی دیگر فقدان

¹ afshinadeli@gau.ac.ir

یا کمبود حمایت دولتی از مشاغل کشاورزی را مهمترین مانع اشتغال فارغ التحصیلان در بخش کشاورزی دانسته است (1). بطوری که در دهه های اخیر سهم شاغلین بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش ها در کشور روند کاهشی داشته است (7).

علاوه بر انواع پژوهشکده های کشاورزی، مراکز تحقیقاتی، مجتمع های آموزشی- پژوهشی همچون مجتمع های آموزش عالی جهاد کشاورزی، مراکز علمی کاربردی، آموزشگاه ها و آموزشکده ها و دانشگاه های فنی حرفه ای مرتبط با کشاورزی و منابع طبیعی در کشور، که نقش بی بدیلی در روند توسعه کشاورزی ایران داشته اند، سال ها از تشکیل اولین دانشکده کشاورزی ایران در دانشگاه تهران (1306) و دانشکده منابع طبیعی تهران (1342) می گذرد و امروزه حدود 40 دانشگاه دولتی در کشور دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دارند و به امر تربیت نیروی متخصص مشغولند. 400 هزار فارغ التحصیل در این بخش وجود دارد که 210 هزار نفر آنها عضو سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی هستند از این تعداد 130 هزار نفر جویای کار و 21 هزار نفر در سایر بخش ها کار می کنند. در سال تحصیلی 93-1392 حدود 36 درصد دانشجویان کشور مربوط به این بخش بوده اند که بیشترین سهم مربوط به سه استان البرز، چهارمحال و بختیاری و گلستان با حدود 40 درصد کل دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی کشور بوده اند. که سهم اعضای هیات علمی تمام وقت در دوره 1393-1386 از 5.4 درصد اعضای هیات علمی کشور به 9.3 درصد رسیده است. و دانشگاه های دولتی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و دانشگاه جامع علمی کاربردی هر یک با حدود 15.5 درصد اعضا هیات علمی دانشگاه های خود هیات علمی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی داشته اند. اماها نشان می دهد همواره سالیانه حدود بین 6 تا 6.5 درصد دانشجویان کشور دانشجویان رشته های کشاورزی، منابع طبیعی و دامپزشکی هستند (7). بطوری که تحقیق با مروری بر منابع و روند حرکتی آموزش عالی می تواند مبین راهبردهایی برای پیشرفت متوازن آن در اسناد اتی توسعه کشور باشد.

روش تحقیق

با توجه به سابقه پیدایش و شکل گیری رشته های کشاورزی، جستجو در منابع اطلاعاتی، مرور تحقیقات و منابع آموزش عالی کشاورزی و سند نقشه جامع علمی کشور، و مصاحبه و تحقیق از اساتید فن و دست اندرکاران بخش کشاورزی ایران در آستانه هدف گذاری برنامه ششم توسعه کشور تحقیق حاضر انجام شده است.

نتایج و بحث

از آنجا که اشتغالزایی و امنیت غذایی مهمترین هدف توسعه کشورهاست، بخش کشاورزی می تواند مهمترین نقش را در این زمینه بازی کند و توسعه آموزش و کارآمدسازی تربیت نیرو در این زمینه می تواند در سایه افزایش بهره وری زمینه های توسعه پایدار کشاورزی و کمک به اقتصاد ملی باشد. در سالهای اخیر بدلیل هزینه های بالای تربیت دانشجوی کشاورزی و چالش های مسیر، از باب سهم فضای آموزشی، بروز سازی سرفصل ها و عدم بستر سازی مناسب جهت بکارگیری نیروی کار کشاورزی و همچنین استقبال پایین از این رشته ها نیازمند توجه جدی و برنامه ریزی دقیق تری است. با وجود اینکه در کشورهای در حال توسعه بر خلاف کشورهای توسعه یافته با بالا رفتن سطح آموزش نرخ بیکاری بالا می رود (6)، اما تحقیق عبدلی و ورهرامی در سال 1388 نشان داد که آموزش فنی و مهندسی بر بخش کشاورزی و صنعت تاثیر بیشتری نسبت به سایر گروه های آموزشی در کشور داشته است بطوری که یک درصد افزایش فارغ التحصیلان علوم کشاورزی، 0/07 درصد باعث افزایش در تولید واقعی و 0/12 درصد

مهندسی محصولات بخش صنعت را افزایش می دهد و 0/047 درصد اثر مثبت در رشد ارزش افزوده بخش خدمات دارد و با افزایش یک درصد فارغ التحصیلان مهندسی، محصولات بخش کشاورزی 0/14 درصد افزایش می یابد(5). درمقابل، بررسی آمارهای طرح های آمارگیری اشتغال و بیکاری نشان می دهد از سال 1381 به بعد در کشور بیکاری دانش آموختگان نسبت به بیکاری کل افزایش فزاینده ای پیدا نموده است که لزوم توجه به ظرفیت سازی و توجه به اشتغال آنان را عیان می سازد(8). حال به منظور اهمیت نقش کشاورزی و منابع طبیعی در پیشرفت های کلان کشور راهبرد های ذیل برگرفته از سابقه ای نزدیک به یک قرن تجربه آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی در ایران و جستجوی منابع تحقیقاتی جهت سیاست گذاری های آتی کشور در آستانه برنامه ششم توسعه کشور توصیه می نماید.

- نظارت و ارتقاء کیفی دانش در دانشگاه های تخصصی و تجهیز و تکمیل امکانات آنها
- جامعه نگری در سیاست گذاری آموزش کشاورزی و آگاهی بخشی به دانشجویان از مهارت های مورد انتظار بازار کار
- سطح بندی و ظرفیت سازی دانشگاه ها و دانشکده های کشاورزی و منابع طبیعی با نیاز بازار کار
- افزایش انحصاری ظرفیت کمی و کیفی مقاطع تحصیلات تکمیلی در موسسات آموزش عالی برتر و باسابقه
- تشکیل کمیته های راهبردی توسعه، و پایش رشته های تخصصی همخوان با چشم انداز کشور
- جذب انحصاری دانشجو در مقاطع غیر تحصیلات تکمیلی در موسسات آموزش عالی کم سابقه و غیر انتفاعی
- القای جامع نگری در کنار مهارت های تخصصی دانشجویان
- نهادینه کردن فرهنگ مهارت گرایی، پژوهش محوری و کارآفرینی در نظام آموزش عالی
- متناسب سازی رشته ها و گرایش های تحصیلی با نیاز بازار کار و اسناد چشم انداز توسعه بخش و کشور
- متناسب سازی سرفصل دروس، متناظر با نظام های پیشرو آموزش عالی جهان و ظرفیت های بومی و نیاز حال و آتی کشور
- قطب بندی دانشگاه های موجود و آتی متناسب با قابلیت های منطقه ای، آمایش سرزمین و اوضاع اقلیمی اولویت دار
- رصد دائمی ظرفیت های محیطی و اقتضائات اجتماعی و تنظیم ظرفیت دانشگاه ها در مقاطع و گرایش های مختلف علمی متناسب با رتبه علمی و نیاز های حال و آینده
- حمایت ویژه و تعامل متقابل وزارت جهاد کشاورزی با دانشگاه های کشاورزی و منابع طبیعی در توسعه بخش
- ساماندهی و توسعه قطب های علمی تخصصی مشترک در مناطق
- اولویت به مفاهیم دانش مدیریتی، بازاریابی، کارآفرینی جهت توسعه علوم و فناوری های میان رشته ای و کارآ

- نظارت مستمر بر توان فارغ التحصیلان و نیاز بخش و زیربخش ها
- اولویت بندی توسعه رشته ها با توجه به مزیت نسبی مناطق برحسب شرایط محیطی و دانش بومی
- تجهیز امکانات دانشگاه های مادر و دارای تحصیلات تکمیلی با افزایش کمک های اعتباری
- رعایت جذب جنسیتی دانشجویان متناسب با گرایش های تحصیلی و نیاز بازارکار
- تقویت و ساماندهی بیش از پیش کارورزی دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی
- بازنگری اساسی در دروس اصلی رشته های کشاورزی متناسب با نیاز های دهه های اخیر
- تقویت دروس مدیریتی، اقتصادی، بازاریابی، کارآفرینی و در رشته های کشاورزی و منابع طبیعی
- کنترل و کمک به توانمندسازی و بازآموزی اعضاء هیات علمی دانشگاه ها در تعامل با یکدیگر
- تشکیل بانک های اطلاعاتی از اعضاء هیات علمی در زیر رشته ها جهت تقویت و تامین نیرو
- تقویت محتوای آموزشی با توازن علوم جدید و ارتباط دهی با نیاز جوامع محلی کشاورزی
- ایجاد کانون های علم و عمل به تفکیک رشته ما بین اساتید، نمایندگان اجرایی و کارآفرینان
- شناسایی و هدایت بورسیه ها به تحصیل در گرایش ها و تخصص های جدید جهانی مورد نیاز کشور
- قطب بندی رشته ها و گرایش های تحصیلی با ظرفیت های بومی و جغرافیایی بر اساس آمایش
- توسعه و ترویج آموزش بر مبنای سیاست های خود اشتغالی

منابع

- 1- حسینی، س.م. فرج اله حسینی، س.ج. سلیمانپور، م.ر. (1389) شناسایی و تحلیل موانع کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد استان تهران. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. دوره 2-41، شماره 3، 368-359.
- 2- شریعتی، م. دانایی، م. (1389) آموزش عالی و اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی، فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی.

- 3- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (1389) سند نقشه جامع علمی کشور، 74 صفحه.
- 4- صبوحی، ف. (1380). بررسی و تحلیل علل بیکاری دانش آموختگان (دیدگاههای مدیران بنگاهها، دانشگاهها و دانش آموختگان). گزارش نیازسنجی نیروی انسانی متخصص، تهران: موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.
- 5- عبدلی، ق. ورهرامی، و. (1388)، بررسی اثر تحصیلات عالی بر رشد اقتصادی بخش های اقتصادی در ایران. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره 52، صفحه 105-125.
- 6- فرجادی، غ. (1370) ریشه یابی بیکاری تحصیلکرده ها و فشار برای تقاضای آموزش عالی، گزارش پژوهشی، تهران، موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.
- 7- گزارش اولین نشست سراسری آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی چشم انداز 1404. دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، 107 صفحه.
- 8- نصرالهی، ه. بررسی اشتغال مهندسیین کشاورزی و منابع طبیعی. سایت نظام جامع اطلاع رسانی کشور. 1388. http://www.jobportal.ir/S1/Default.aspx?ID=15_9_663
- 9- ورمزیاری، ح غنیان، م. برادران، م. 1387. دیدگاه دانشجویان نسبت به وضعیت نظام آموزش عالی کشاورزی در ایران، چالش ها و راهکارها (مطالعه موردی: دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین). نشریه دانش کشاورزی. 18 (3): 39-52.

Strategy of higher education in agricultural and natural resources

Abstract:

this research with goal of strategy of quality development in higher education in agricultural and Natural Resources by weak and strong points of previous path and documentary and field review, explaining of on the verge of sixth development plan. Results show strategy of comprehensive view in education policy, balance the different genders in different educational majors, establishment of strategic committee controller for continuous monitoring of the labor market, institutionalization of skills and entrepreneurship culture in academic students, strengthening educational content with skills and concepts of humanities, fits of modern science with agriculture of local communities needs and regional development of university majors based on area planning with engagement of the international education development can improve the quality of higher education in agricultural and natural resources.

Keywords: Agricultural sciences & natural resources, Development plan, higher education academic, Iran

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

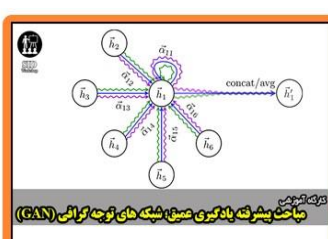

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی